

העם

בימים ההם. בזמן הזה

למה חוגגים את חנוכה? שאלה המורה הבלגית את תלמידיה, בכיתה א' חיפאית. תשובתו של נער היררעניינים: "מפני ש... היה אחד יהודה המכבי... או הוא גירש את הערבים... היונים היו עם גדול וחזק. היהודים היו איכרים עניים. איך הם בכל זאת ניצחו את היונים?"

נער תל אביבי, אף הוא תלמיד כיתה א': "אז באה אוניה גדולה... הביאה נשק מחוץ-לארץ... בעצמי ראיתי אותה... את הקצה שלה יוצא מהמים ליד הבריכה!"

מדיניות

הידיד המכופק

בעוד שהשותף הצרפתי של ישראל עמד לפני התמיטוט (ראה העולם), יכלה ממשלת ישראל להתנחם השבוע לפחות בהישג אחד: הסנאטור ויליאם סולברייט, הטוען העיקרי לשיבת פליטי פלסטין לישראל, לא נתמנה לשר-החוץ.

היה זה ניצחון חשוב, תוצאה של לחץ יהודי חזק ביותר שהופעל על ז'אק גנדי מאחורי הקלעים. אולם אי אפשר היה לראות בו הפגנת-כוח מברכה. כי נגד סולברייט פעל גורם נוסף, חזק יותר: העובדה שהסנאטור הדרומי ממדינת-ארקנסו ידוע כחומר גלובל בהפרדה הגזעית, במדינתו.

טענו יריביו: איך תוכל ארצות-הברית לנהל מדיניות אמריקאית יעילה, אם יעמוד בראש משרד-החוץ שלה נוען מליטל-רוק?

"רק המלצה... דוברי ממשלת יו"ר ראל לא יכלו לעמוד מול הפיתוי להגשים בחשיבות ניצחון זה. על כן הדגיש קול ישראל, בידיעה של מינויו של דין ראסק לשר-החוץ, כי "ראסק היה חבר המשלחת האמריקאית באו"ם בשעת קבלת ההחלטה על הקמת מדינת ישראל".

שה: ראסק הוא ידיד מושבע של ישראל. לרוע המזל אין מסקנה זו נכונה. בחודש שנים המכריעים פעל ראסק דווקא נגד הקמת המדינה. הוא היה חבר חשוב בקבוצת הפ"קיים האמריקאים, שניסו לשכנע את הנשיא טרומן, בראשית 1948, לפעול לביטול החלטת החלוקה, המשטר של נאמנות בארץ-ישראל. נגד מזהו זה הופעל או כל כוחה של היהדות האמריקאית.

מגלה שרה-הבטחון האנטי-ישראלי דאז, גיימס פורסטל, ביומנו, בינואר 1948: "נפ" גשתי עם דין ראסק... ואחרים ממשרד החוץ. אחד מהם טען כי ההצבעה בעצרת האו"ם למען החלוקה היא רק המלצה, ולא החלטה סופית של האו"ם עצמו. תמיכת אמריקה בחלוקה מותנית בכך שתהיה צד-קת וניתנת לביצוע, ולכן יש צורך לדון בה מחדש. (אחד הפקידים) סבר שזה כך."

מתוך היומן ברור כי ראסק הסכים עם דעה זו.

טבח של מאות אלפים. גם הפעם הנוספת זה, מוזכר שמו של ראסק ביומן חשוב זה. קשרו בהתנגדות להקמת המדינה ובנסיון להקים משטר-נאמנות. רשם פורסטל, במארס 1948: "דין ראסק, מנהל המחלקה לעניינים מדיניים מיוחדים במשרד החוץ, הגדיר את הבעיה יפה. אם לא נעשה כלום, אמר, קרוב לחדאי כי הרויים יוכלו לנקוט, ואף ינקטו באמצעים מוחשיים להשתלטות על ארץ-ישראל, באמצעות החדרת עולים חדשים שיאמנו לכך במיוחד. הם ינסו גם בכל דרך אחרת לנצל את מלחמת-האזרחים הנרחבת שתפרץ לבטח. הטבח של אלפים, ואולי מאות אלפים, בארץ-ישראל, יעמיד את ארצות-הברית בפני בעיות חמורות ביותר."

למולה של ישראל, לא קיבל הנשיא טרומן, בשעתו, את דעותיו של דין ראסק.

דת

הירושלמי האחרון

"ירושלים — זה לא מקום-לידה. זה מיקו צועי" טענו לא פעם ירושלמים ותיקים. אם כן, לא היה ירושלמי מיקצועי יותר מהרב צבי ססה פראנק, הרב האשכנזי הראשי של העיר, שהגיע אליה מקובנה בגיל 15. תכונותיו העיקריות: מעולם לא אמר לא כן ולא לא. בכל אחד מפסקי-דינו הבלתי-ספורים השאיר ככונה אפשרות למצוא בו פירצה, כדי לאפשר צידעור. תכונות אלה, מחוססת סיקחות גלותית רבה, איפשרו לו

להחזיק את רגליו במחנות שונים ומגוונים. השכל והפראנק. בשנת 1921 הקים רב ציוני צעיר מיפו בשם אברהם יצחק הכהן קוק, בעזרת הנציב העליון הרברט סמואל ויועץ הכתר נורמן בנטה'ץ, את הרבנות הראשית לארץ-ישראל. הוא נתקל בהתנגדות מוחצת מצד כל הישוב הישן. כדי למנוע הפגנות, נערכו הבחירות בפורים קטן, בו אסור לערוך תענית. הדבר לא הרתיע את הדתיים הקיצוניים: הם הכריזו על צום כללי, הקיפו את הבניין, כשהם חוגרים שקים וזורעים על ראשם אפר.

רק רב אחד בכל ירושלים התייצב לימין קוק: צבי פסח פראנק או חבר בית-הדין הרבני בעיר. על כך זכה באיבת אגודת-ישראל, אשר מנהיגיה, משה בלוי (אחי עמרם בלוי, איש נטורי קרתא), ציטט נגדו אימרה שגורה: "מה שלא עושה השכל עושה הפראנק!"

הדבר לא הפריע לפראנק להתייצב נגד הארגון הרשמי של הישוב: כנסת ישראל. כאשר הוקם ארגון זה, ב-1929, ניתנה לכל יהודי הזכות לפרוש ממנו, אם יצהיר על כך רשמית. פראנק היה אחד מראשי-ני הפרושים — אף שהיה ונשאר חבר הרבנות של אותה כנסת ישראל. חברותו זו גם לא הפריעה לו להטיל איסור על השחיטה של כנסת ישראל.

ככל המהנות. אחרי מות קוק, ניהל פראנק משא ומתן עם אגודת-ישראל. מש' ניכשל נסיון זה, הצטרף סוף סוף לכנסת ישראל, ב-1936.

עם קום המדינה יצא למעשה לפנסיה, אך המשיך לשאת בתואר הרב הראשי לירושלים. עבודתו נעשתה על ידי רבני ירושלים, שמונו כולם על ידו בשנות כהונתו הארוכה, היו כולם, אנשי שלומו.

כישורו להיות עם המחנות עמד לו גם בשנים האחרונות. הוא התקרב שוב לאגודת ישראל, השתתף בישיבות מועצת גדולי התורה, הוציא כרוזים נגד המדינה, שעלו בחריפותם על כל מתחיי. בשכונת מאה שערים קיים בית-דין נפרד, שלא הוכר על ידי הממשלה. אותה שעה תמך במאבק האחרון ברב נסים, איש הרבנות הרשמית.

כאשר מת השבוע אחרון הירושלמים הימקצועיים משבץ-לב בביתו, נסתבר שאפילו לגבי הגיל פסח הרב על כמה סעיפים: בביוגרפיה של דודי תהר נאמר שהוא בן 86, בהודעת מותו נאמר כי הוא בן 88 — ואילו לדעת מקורביו היה בן 94.

פרשת סהר

גיטת חדש

יוסף נחמיאס, המפקח הכללי של המשטרה, רב-פקד איתן לוף, ראש המחלקה הכלכלית שלה והשופט העליון חיים כהן, עלו השבוע בזה אחר זה על דוכן העדים בבית המשפט המחוזי בתל-אביב, בעת משפטו של המפכ"ל לשעבר, יחזקאל סהר, והעידו סביב מילה אחת: המלה חשוד.

שלושתם היו אחרוני עדי-ההגנה במשפטו של סהר שנאשם במתן עדות-שקר. שלושתם הובאו על ידי הסגנוניה במטרה להוכיח כי הצהרת סהר, בשעתו, כי שיקה לא היה מעולם חשוד בענינו, נמטרה בתום-לב כי שיקה אומנם אינו חשוד.

הסביר המפקח הכללי של המשטרה: אין במשטרה סטאטוס של חשוד. אין כל פקודה מפורשת המגדירה מונח זה.

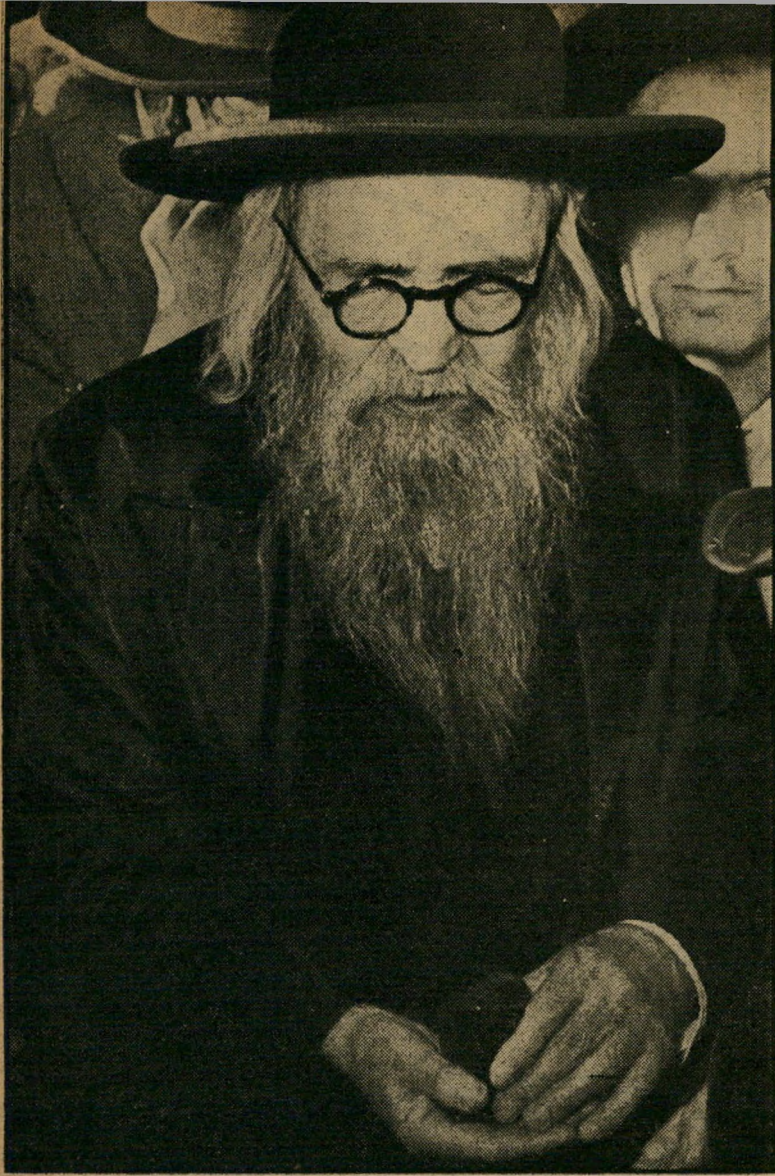
נחמיאס הסביר גם, כי במשטרה משתמשים במושג זה מדי יום ביומו, מבלי שתהיה לה משמעות ברורה. הוא הדגיש כי אילו היה הוא נאלץ להפסיק חקירה נגד מישפה זמנית או לא זמנית, בשל העדר חומר מספיק, לא היה רואה בכך חיסול החשד נגדו.

ראש המחלקה הכלכלית, רב-פקד לוף, נראה כאילו הוא מוסתע לשמוע את האנשי שים שבסביבתו משתמשים בכלל במלה "חסרת-משמעות": "בכלל לא משתמשים ב'משטרה' במונח חשוד. זה קורה רק בסרטים. ביננו אומרים שיש או אין חומר נגד פלוני, או קיים או לא תיק נגדו."

לוף טען כי לא יכול היה להמשיך בשעתו בחקירת תיק איוטי, כיוון שהיה עליו לגבות את עדותו של לוסי, מנהל בית-החרושת הגרמני לחריטה פלוקהמר, בו ניפחו שיקה וחבריו את חשבונות הקנייה.

י"ד אדר א' בשנה מעוברת, בה חל פורים ב"ז אדר ב'.

הכונה, באימרה המקורית, למטבע הצרפתי.

הרב פראנק ירושלים — זה מקצועו

ליף לא יכול היה לחקור או להורות על גביית עדותו של לוסי כי לשם כך דרוש היה לו אישור מגבוה, שלא נתקבל. לוסי אומנם סיפר על הזיופים, אך לא חתם על עדותו ולליף לא הספיק הדבר כדי להטיל על מישו מלה כבדה-משמעות כחשוד.

כאשר שאלה אותו התובעת הזרויה, ויקי טוריה כהן-אוסטרובסקי, מה בדבר ששת אלפי הדולאר שנשארו בידי שיקה, השיב ליף כי אינו יודע מה היה גודל כסף זה. "הוא יכול היה להשתמש בכסף לנשים או לקלפים."

עד הגנה גרויע. עד ההגנה האחרון היה השופט העליון חיים כהן. בחליפה אפרו, רה, גלוי ראש, עלה במהירות על דוכן העדים. הוא נשבע מכלי לכסות את ראשו, טעה בנוסח השבוע ותיקן עצמו.

בהתחשב בפירוש שנתן היועץ המשפטי לשעבר למלה חשוד, היה חיים כהן עד הגנה גרויע. "בתיקים שלי זה שהוגשה נגדו תלונה הוא נאשם. יש לפעמים שהמשטרה פותחת תיק ואני מחליט שאין יסוד לתיק ואף על פי כן אני קורא לו נאשם. אולי זה מפני שאין בעברית מונח בנפעל למתלונן", אמר.

בשלב זה של משפט סהר היה ברור רק דבר אחד: שלפי טענות צמרת המשטרה, חסר למשטרת ישראל, יותר מכל דבר אחר, מינוח מיקצועי חדש.

משפט

היתר לבעל

הקהל והעונואים הצטופפו במסדרון בית המשפט, המתינו כל בוקר בסבלנות. לפתע עברה הבשורה מפה לפה: "הוא מרשה!" הדבר אשר שופט בית-המשפט המחוזי, הד"ר יוסף לם, אסר 10 ימים קודם לכן, בפסק-דין חסרת-קדים (העולם הזה 1210), ואשר הותר עתה, בעקפיין: פגישותיהם של בעל הגר עם אשתו — עם מאהבת, האשה השנייה בחייו.

ישיבת בית-הדין החדשה כונסה, למעשה, כדי לשמוע את בקשתו של ד"ר ליאו מאדר, באיכות הבעל והמאהבת, שביקש לבטל את צו המניעה של לם; אך עוד בטרם הספיק לדבר, קפץ על רגליו באיכות האשה, עורר-דין ישראל ויינברג, הוויע ששולחתי מוכנה

לותר על צו המניעה נגד הבעל בלבד, לי אסור רק על המאהבת לראות אותו. ברור היה שהאשה, אשר ביקשה תחילה צו מניעה נגד מתחרתה, הפתעה כאשר ד"ר לם צירף גם את בעלה לאיסור; עתה היא רצתה לפייס את דעתו, למנוע קרע סופי בינה לבינו. לרבע היה נדמה כי נסיון הפיוס בא מאוחר מדי.

קבע פרקליטו של הבעל: "הבעל שוב אינו גר בדירה אחת עם אשתו. הוא הגיש בקשה לגט. לכן אין מקום לצו המניעה." כן דרש לבטל את הצו לגבי המאהבת — מאחר שעליידי ביטול התביעה נגד הבעל אין גם מקום לתביעה נגד האשה השנייה.

השופט לם לא נבהל משפע נימוקי פרק-ליט הבעל, שכללו גם טענה כי בית-הדין המחוזי אינו רשאי לדון בענייני אישות. "באוסטריה היו אוסרים את הבעל מיד, קבע. יחד עם זאת ביטל השופט לם את פסק-דינו הקודם.

קבע הד"ר לם, כשהוא מנמיך את קולו לפרקים, לבל ישמעו הקהל והכתבים את שמות הנוגעים בפרשה.

לדעתו, בית-הדין מוסמך לסטל בעניין מסוג זה, להוציא צו כזה.

... לא על בית-המשפט להשיג על ביצוע הצו.

העובדה שהבעל גר בדירה נפרדת, בי ניגוד למצב שהיה קיים קודם, שעה שהוצא הצו האוסר את פגישותיו עם המאהבת — די בה כדי לבטל את הצו.

נוסף לכך, הצהירה האשה שהיא מוכנה לבטל את האיסור לגבי הבעל — ואז, ממילא, אין מקום לצו מניעה נגד האשה השנייה בלבד.

בפסק-הדין החדש של הד"ר לם, גרוש המור באות ודבריי-החכמים, באה על סיומה אחת מפרשות-הונוטא הפיקאנטיות והתמהוות ב"ה יותר של המשפט הישראלי. פרשת יחסייה וסיכוסכם של בני הזוג — ששמותיהם עדיין נאסרו לפירסום — לא באה עדיין, לסיימה: אם כי הבעל ביקש גט, קרוב לחדאי שהגירושים לא יוצאו לפועל. בקשת-הגישון הוגשה ללא נימוקים, מאחר והבעל לא רצה להכתים את שם אשתו.

השבוע, עם שוך הסערה המשפטית, שוב בילו בני הזוג יחדיו תחת קורת-גג אחת. השיבה לדירת אשתו שוב לא תסריע לבעל, לאחר ביטול הצו, לעשות כרצונו מחוצה לה.